

Verksamhetsberättelse 2008

Godkänd av styrelsen den 29.4.2009

Innehåll

Inledning	2
Grundfunktioner	3
Information	3
Ekonomi	4
Bibliotek och arkiv	4
Fredsfonden	4
Forskning	5
Publikationer	5
Forskarrådet	6
Seminarier, konferenser och utbildningar	7
Integrationen på Åland	7
Näringsrätten och EU	7
Romernas situation i Europa	7
Vad är civil krishantering?	7
Autonoma områden i Europa	7
MR-dagarna	8
Media and Democratic Participation	8
Utbildning för journalister i Kaukasien	8
Märkesåret 2009	8
Föreläsningar	8
Ålands medlingsbyrå	9
Närområdessamarbete	10
Nendre	10
Missing Persons Families Support Center	10
Erfarenhetsspridning	11
Villa Nina	11
Ungdomar	12
Fredsfostran	12
Praktikanter	12
Volontärer – sändande	12
Volontärer – mottagande	13
Styrelsen	13
Revisorer	13
Personal	14

Inledning

Forskningen har under 2008 varit en central utgångspunkt för institutets arbete. Informations- och utbildningsverksamheterna har kopplats närmare till forskningen, som fokuserar på minoriteter, autonomier och säkerhetspolitik samt anknyttande EU-rättsliga, folkrättsliga och människorättsfrågor.

Under året har flera nya forskningsprojekt initierats. Tre rapporter har getts ut i rapportserien *Rapport från Ålands fredsinstitut - Report from the Åland Islands Peace Institute*.

Kontakterna till universitet i närregionen har under året utvecklats. Universitetsstudenter har engagerats som högskolepraktikanter. Den folkliga förankringen har fortsättningsvis betonats genom att fokusera på Ålands status samt genom att kontinuerligt förmedla verksamhetsresultat till allmänheten genom öppna föreläsningar och diskussioner.

De seminarier, kurser och utbildningar som har ordnats med en lokal målgrupp har fokuserat på fredsfostran i skolorna samt på minoritets- och autonomifrågor och andra aktuella internationella frågeställningar med Ålandsanknytning. Därtill har utbildning ordnats för journalister i Kaukasien samt seminarier om minoritets- och autonomifrågor i Mariehamn.

Det internationella intresset för Ålands självstyrelse har fortsättningsvis varit stort, vilket bland annat har visat sig i efterfrågan på information om Ålands status samt i antalet internationella besök vid institutet.

Det har varit ett år av expansion för Medlingsbyrån, som bedriver medling vid brott och vissa tvister på uppdrag av länsstyrelsen. Medlingsbyrån har gått från 38 (2007) till 59 (2008) anhängiggjorda ärenden. Medlingsbyrån har fjorton utbildade frivilliga medlare till sitt förfogande.

Närområdessamarbetet, som fokuserar på demokratiskt deltagande och social säkerhet i Litauen, Vitryssland och Kaliningrad, har utvecklats med nya seminarier, utbildningar, nätverksmöten och pilotprojekt under året.

Ungdomsfrågorna har under året handlat om fredsfostran i skolorna samt mottagandet av praktikanter och volontärer. Därtill har institutet förmedlat en volontärplats utomlands åt en åländsk ungdom.

Fredsinstitutet har även detta år jobbat med att säkra den långsiktiga finansieringen av institutets grundfunktioner. Bidrag för grundfunktionerna har erhållits från Ålands landskapsregering (penningautomatmedel), Mariehamns stad, undervisningsministeriet och Svenska kulturfonden.

Grundfunktioner

Grundfunktionerna omfattar lokaler och kansli samt informationsverksamhet, föreläsningar, bibliotek och Ålands fredsfond. Hit hör även styrelsens arbete, budgetering, redovisning och verksamhetsplanering samt planering av nya projekt och samarbeten med organisationer och myndigheter. Denna del av verksamheten utgör grunden för genomförandet av all annan verksamhet samt ger förutsättningar att dra in extern finansiering för olika projekt.

Information

Allmän information om institutet och Ålands status har i huvudsak spridits via webbplatsen www.peace.ax samt via direktkontakt till journalister, olika grupper samt enskilda.

Under året publicerades tre rapporter i rapportserien *Rapport från Ålands fredsinstitut – Report from the Åland Islands Peace Institute*; en om samernas rättigheter till deltagande i miljöfrågor, en om Ålandsprotokollet och EG-rättens icke-diskrimineringsprincip och en seminarierapport från seminariet *Autonomies, Constitutions and the EU* (se närmare information under Forskning nedan).

Fredsinstitutets online-dokumentsamling på institutets webbplats har under året uppdaterats kontinuerligt. I databasen finns publikationer och övrigt material som rör fredsinstitutets verksamhetsområden. Hemsidan har uppdaterats minst en gång i veckan med artiklar på svenska och engelska.

Till informationsverksamheten hör även opinionsbildning till den del det handlar om Ålands internationella status samt om att värna folkrätt, mänskliga rättigheter, jämställdhet och fredliga lösningar på konflikter. Under året har fyra debattartiklar om aktuella ämnen publicerats i lokala och nationella tidningar. Den 4.11.2008 publicerade direktör Sia Spiliopoulou Åkermark en debattartikel om kriget i Georgien och den 20.8.2008 en om romernas situation på Åland och i Europa. Romernas situation i Europa behandlades också av informationsansvariga Susann Simolin i en debattartikel som publicerades 4.7.2008. Den 24.10.2008 publicerades informationsansvarigas debattartikel om situationen på Balkan.

Institutet har vid ett flertal tillfällen under året informerat utländska besökare om Ålands fredsinstitut och dess verksamhet samt om Ålands särställning. Bland annat organiserade institutet ett besök för thailändska tjänstemän i september och medverkade vid ett besök av representanter från Japan Local Government Centre i London i mars. Även ambassadörer och journalister från olika länder har informerats vid flera tillfällen. I maj fick Åland celebret besök av Sveriges kronprinsessa Victoria. Ålands fredsinstituts direktör Sia Spiliopoulou Åkermark höll ett anförande om Ålandsexemplet inför kronprinsessan.

Institutet har under flera år påtalat behovet av att precisera gränserna för det demilitariserade Åland och omvandling av dem till ett modernt karttekniskt system. I mars 2003 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppdrag att ta fram ett förslag till precisering av gränserna. Arbetsgruppen presenterade sitt betänkande i oktober 2006. Fredsinstitutet har följt processen. Vid möte med Justitiedepartementet i december 2008 fick Sia Spiliopoulou Åkermark besked om att synpunkter på gränsarbetsgruppens förslag ska samlas in under våren 2009.

Administrationschef Robert Jansson ersattes efter sin tjänstledighet som började i maj 2008 av direktör Sia Spiliopoulou Åkermark som medlem av kontaktgruppen mellan Ålands landskapsregering och utrikesministeriet. Gruppen tillsattes 1998 med syfte att utveckla och öka Ålandsexemplets användning i internationella sammanhang samt att även på annat sätt öka informationen samt kontakterna mellan utrikesministeriet och landskapsregeringen. Kontaktgruppen höll 2 möten under 2008.

Händelser under året

- 29.4.2008 Yrkesskolans sociala linje besökte fredsinstitutet (18 elever + lärare).
- 3-4.6.2008 besökte ett filmteam från Armenien och Azerbadjan Ålands fredsinstitut för att få information om Ålandsexemplet och göra en intervju med Sia Spiliopoulou Åkermark. I filmteamet ingick fyra journalister från den internationella medieutvecklingsorganisationen Internews. Filmprojektet ska resultera i sex filmer om konflikter i Europa som nått en lösning.
- 24.5. 2008 deltog Marja-Leena Magnusson och Susann Simolin i föreningsmässan Möjligheternas torg på torget i Mariehamn.
- 20.7.2008 publicerade den svenska dagstidningen Sydsvenska dagbladet en artikel om Åland med rubriken Med fred som främsta export, där Ålands fredsinstituts direktör Sia Spiliopoulou Åkermark intervjuades.
- 11.8.2008 Studiebesök av USA:s ambassadör i Finland Barbara Barrett.
- 14.8.2008 Information om Ålands fredsinstitut för en grupp unga utländska journalister.
- 9.9.2008 hördes Sia Spiliopoulou Åkermark av lagtinget om Lissabonfördraget.
- 16.9.2008 Hearing på Ålands lagting om näringsrätten. Anna-Lena Sjölund och Sia Spiliopoulou Åkermark deltog.
- 18.9.2008 Sia Spiliopoulou Åkermark informerade fem nordiska ambassadörer om Ålandsexemplet och fredsinstitutet.
- 23.9.2008 Petra Granholm och Susann Simolin informerade ett tiotal ambassadörer från olika länder stationerade i Stockholm om Ålandsexemplet och fredsinstitutets verksamhet.
- 24.10. 2008 hölls med anledning av FN-dagen öppet hus på Fredsinstitutet och en utställning från 2002 med fotografier från Bosnien i återinvigdes i ny moderniserad form. Utställningen visades för allmänheten 24-31.10.2008.
- 6.11.2008 talade Sia Spiliopoulou Åkermark om integrationsfrågor på Ålands radio i diskussion med Britt Lundberg (ansvarig minister)
- 11.11.2008 besökte en grupp som studerar svenska vid Medis Ålands fredsinstitut för information om verksamheten i allmänhet och integrationsarbetet i synnerhet.
- 17.11.2008 Besökte Ålands representant i Finlands riksdag, Elisabeth Naucmér, Ålands fredsinstitut.
- 28.11.2008 besöktes fredsinstitutet av en grupp iranska kvotflyktingar till Åland.
- Under 2008 har Ålands fredsinstitut i samarbete med Finlands Röda Kors och Ålands mångkulturella förening anordnat fem mångkulturella caféer på Café Bönan i Sjö kvarteret, Mariehamn, med Kenya, Ryssland, Singapore, Japan och Baltikum som teman.

Ekonomi

Fredsinstitutets ekonomi har under 2008 varit stabil i jämförelse med tidigare år. Den totala budgeten uppgick till 320.000 euro. Finansiering har beviljats bl.a. från Ålands landskapsregering, Mariehamn stad, Svenska kulturfonden, undervisningsministeriet, och för specifika projekt från utrikesministeriet, nordiska ministerrådet och CIMO. Årets resultat visar ett underskott på 11.500 euro.

Bibliotek och arkiv

Fredsinstitutets bibliotek ingår i den åländska biblioteksdatan Katrina och bokbeståndet är därmed tillgängligt för allmänheten. Under året har biblioteket kompletterats med speciallitteratur inom områden som är relevanta för fredsinstitutets verksamhet. Biblioteket innehåller 1.223 titlar.

Fredsinstitutets online-databas har under året kompletterats med ytterligare material och innehåller nu 1.983 dokument.

Fredsfonden

Ålands fredsfond är inrättad av Ålands fredsinstitut med ändamål att stöda fredsarbete. När fredsfonden har förkovrats kan rätten på fonderade medel beviljas som stöd till ändamål som styrelsen beslutar om. Kapitalet i fonden har under 2008 stigit till sammanlagt 13.198,67 euro.

Forskning

Under 2008 har fredsinstitutets forskning fortsatt fokuserat på de tre områden som identifierats i det forskningsprogram som antogs år 2007, d.v.s. frågor om säkerhet, minoritetsskydd och autonomi. Fredsinstitutet strävar att i möjligaste mån integrera och skapa kopplingar mellan sin forskningsverksamhet och sin praktiska och tillämpade verksamhet, bl.a. genom att stödja och främja analys kring praktiska projekt och samtidigt genom att integrera forskningsresultat i den praktiska verksamheten, t.ex. inom närområdessamarbetet och inom medlingsverksamheten.

Fredsinstitutets inriktning på säkerhet rör både frågor om militär och mänsklig säkerhet. Autonomiinriktningen fokuserar på både territoriella och icke-territoriella autonomiarrangemang. Frågan om identiteters deltagande i de demokratiska beslutsprocesserna beskrivs i forskningsprogrammet som en av de mest brännande frågorna efter andra världskriget och i synnerhet efter 1970- och 1980 talets identitetsrörelser världen över. De tre sakområdena belyses med särskild medvetenhet om de perspektiv som är fredsinstitutets utgångspunkter: konfliktförebyggande, konflikthantering och konfliktlösning; närområdets betydelse (Åland, Norden och Östersjöområdet) samt genusfrågans betydelse för samtliga sakområden. Under året har följande forskningsinitiativ fortsatt:

- Den åländska självstyrelsen och EU
- Migration och integration på Åland och i andra självstyrda områden
- Samernas rätt till deltagande i miljöfrågor
- Den åländska demilitariseringen och neutraliseringen
- Internationella brottmålsdomstolens roll i Uganda
- Ålandsdelegationen

Följande nya projekt har initierats

- Jämförande studie av självstyrda regioners ställning och deltagande strategier i EU
- Minoritetsutbildning i Finland och Sverige
- Kollektiva rättigheter för att administrera landfrågor: från Ålandsfrågan inom Nationernas förbund till FN:s deklaration om urfolk

Publikationer

Fredsinstitutet har under året fortsatt sin publikationsverksamhet inklusive rapportserien (Rapport från Ålands fredsinstitut – Report from the Åland Islands Peace Institute). Rapporterna sprids i både tryckt och elektronisk form. Under 2008 gavs följande rapporter ut i serien:

Nr. 1- 2008 *Samernas rätt till deltagande i miljöfrågor* av Petra Granholm

Nr. 2- 2008 *Ålandsprotokollet och EG-rättens icke-diskrimineringsprincip* av Anna-Lena Sjölund

Nr. 3- 2008 *Constitutions, Autonomies and the EU*, av Sia Spiliopoulou Åkermark (red.) och författarna Eduardo Ruiz Vieyetz, Iñigo Bullain, Sören Silverström, Susanne Eriksson och Roger Nordlund.

Under året har fredsinstitutet börjat arbeta för en engelsk översättning och publicering av rapporten *Den åländska hembygdsrätten*, av Sia Spiliopoulou Åkermark (red.). Boken skickas till tryckning i början av 2009.

På uppdrag av Europarådet har Sia Spiliopoulou Åkermark skrivit rapporten 'The impact of the Framework Convention for the Protection of National Minorities in selected western countries after two monitoring cycles' som presenterades vid en utvärderingskonferens i Strasbourg den 8-10 oktober 2008:

http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/minorities/6_Resources/PDF_IAConf_Report_SÅkermark_Wshop1_en_12nov08.pdf

Med anledning av demilitariseringsdagen den 30 mars publicerades en analys om Natos utveckling i Hufvudstadsbladet under rubriken 'Visioner om Natos framtid':

http://www.peace.ax/index.php?option=com_content&task=view&id=129&Itemid=21

Tre yngre forskare (Petra Granholm, Sarah Stephan och Bogdan State) har varit knutna till Fredsinstitutet under året och arbetat på sina respektive forskningsprojekt. Dessa rör identitet och migration på Åland; integrationens rättsliga ramverk samt självstyrda områdens strategier och ställning inom EU. I september 2008 skickades en enkät med frågor om åländsk identitet och inställning till migration till 1000 slumpvis utvalda personer bosatta på Åland. Enkätsvaren samlas in och digitaliseras under hösten 2008. Rapporterna ska färdigställas under första halvåret 2009.

Händelser under året

- 25.8-5.9.2008 deltog Petra Granholm från Ålands Fredsinstitut i den första s.k. sommarskolan inom EURASIA-nätverket. Sommarskolan tog plats vid europeiska akademien i Bolzano/Bozen, Sydtyrolen och behandlade policyer och rättsliga instrument för skydd av minoriteter i Europa och Sydasiien. 18 deltagare från olika länder i Europa och Sydasiien fanns på plats för att lära sig, jämföra och diskutera de olika minoritetssituationerna och standarderna som finns (och inte finns) i de två regionerna.
- 12.11.2008 Petra Granholm deltog i det nordiska seminariet "How soon is now? The Politics of Interculture" om interkulturell dialog i Stockholm.
- 20-21.11.2008 var Sia Spiliopoulou Åkermark i Bolzano för redaktörmöte om European Yearbook on Minority Issues.
- Petra Granholm har under året medverkat i klustergruppen om vatten och rättigheter vid Swedish Water House.

Forskarrådet

Ålands fredsinstitut har ett forskarråd bestående av Kjell-Åke Nordquist (ordförande), Susanne Jungerstam-Mulders och Nils-Gustaf Eriksson, som samtliga är styrelsemedlemmar. Rådets uppgift är att besluta om verksamhetens vetenskapliga inriktning och stödja forskningsverksamheten. Forskarrådet har under 2008 inte haft något enskilt möte, utan integrerat forskningsdiskussionerna i styrelsens arbete. Styrelsemötet den 2 december 2008 föregicks av diskussion mellan Kjell-Åke Nordquist och Sia Spiliopoulou Åkermark beträffande forskningsfrågorna.

Seminarier, konferenser och utbildningar

De seminarier, kurser och utbildningar som har ordnats med en lokal målgrupp har fokuserat på minoritets- och autonomifrågor och andra aktuella internationella frågeställningar med Ålandsanknytning. Därtill har utbildning ordnats för journalister i Kaukasien samt seminarier om minoritets- och autonomifrågor i Mariehamn.

Seminarium om integration

Den 7 februari anordnade Ålands fredsinstitut i samarbete med Ålands mångkulturella förening seminariet Integrationen på Åland – erfarenheter och utmaningar i Mariehamn.

Ålands fredsinstituts rapport Immigrant Integration on Åland – an exploratory study presenterades av rapportens författare Bogdan State och kommenterades av Kaveh Bahar från Ålands mångkulturella förening.

Seminarium om näringsrätten och EU

Den 28 april anordnade Ålands fredsinstitut tillsammans med Ålands handelskammare seminariet Näringsrätten och EU. Rapporten Ålandsprotokollet och EG-rättens icke-diskrimineringsprincip, författad av Anna-Lena Sjölund, var huvudpunkten. Medverkande var bland andra Anna-Lena Sjölund, Ålands fredsinstitut, Göran Lindholm, VD Ålands Ömsesidiga och Jan-Erik Mattsson, näringsminister.

Seminarium om romernas situation i Europa

Ålands fredsinstitut, Ålands fredsförening-Emmaus, Röda korset, Ålands mångkulturella förening och ABF-Åland anordnade den 28 april ett seminarium i Mariehamn om romernas situation i Europa. Ingrid Schiöler, flyktingkonsulent vid Röda Korset i Sverige talade på temat Romernas historiska och kulturella bakgrund. Gunnar Jansson, lagtingets förste vicetalman med lång erfarenhet av arbete med romska frågor och minoritetsfrågor på såväl nationell som på europeisk nivå, höll ett föredrag under rubriken Vad gör Europa för sina romer?

Seminarium om civil krishantering

Den 9 maj arrangerade Ålands fredsinstitut och Krishanteringscentret CMC Finland ett öppet seminarium om civil krishantering. Öppningstalare var Roger Eriksson från Ålands landskapsregering och fredsinstitutets direktör Sia Spiliopoulou Åkermark. Landshövding Peter Lindbäck talade om Åland och civil krishantering och Rhodri Williams, gästforskare vid Ålands fredsinstitut föreläste om internflyktingar och krishantering. Ari Kerkkänen, Kirsi Henriksson och Jari Mustonen från krishanteringscentret talade om finländsk krishantering utomlands, centrets aktiviteter och forskning samt om erfarenheter från krishanteringsuppdrag i Västra Balkan.

Seminarium om autonoma områden i Europa

Seminariet Autonoma områden i Europa arrangerades den 22 augusti Ålands lagting. Tf lagtingsdirektör Susanne Eriksson talade om Ålands lagtings roll i EU-frågor och europainformatör Kari Roukola höll föredrag under rubriken Kan autonoma områden blockera EU-fördraget?

Under seminariet presenterade fredsinstitutets direktör Sia Spiliopoulou Åkermark seminarierapporten Constitutions, Autonomies and the EU, där spanska och åländska forskare, politiker och tjänstemän med Åland och Baskien som utgångspunkt diskuterar de autonoma områdenas roller och möjligheter inom EU. I samband med seminariet anordnades ett studiebesök och för en grupp representanter från Europaklubben i Västerås.

MR-dagarna

Tre av fredsinstitutets forskare deltog vid årets Nordiska Forum för Mänskliga Rättigheter (MR-dagarna) som ordnades i Luleå den 13-14 november på temat 'Mänskliga rättigheter i en globaliserad värld'. Sia Spiliopoulou Åkermark medverkade som forskare/resursperson vid ett rollspel om minoriteters deltagande i kommunalt beslutsfattande samt som debattör i en diskussion om mångfald i Norden där hon talade om de nordiska självstyrelserna. Rhodri Williams höll ett föredrag om internflyktingar och om FN:s riktlinjer i den frågan. Även Petra Granholm närvarade.

Media and Democratic Participation

Utbildningen *Media and Democratic Participation* för unga journalister från Armenien, Azerbajdzjan, Vitryssland, Storbritannien, Sverige och Åland genomfördes i februari 2008. Kursen fokuserade på minoritetsfrågor, yttrandefrihet, lokal media och demokratiskt deltagande. Utbildningen delfinansierades av EU:s ungdomsprogram. I programmet medverkade bl.a. Gunnar Jansson (Europarådet), Sia Spiliopoulou Åkermark (Ålands fredsinstitut), Hufvudstadsbladets och Volts chefredaktör Barbro Teir, gästforskare Rhodri Williams (Ålands fredsinstitut), projektledare Salla Nazarenko (IWPR) och människorättsjuristen Robert Hårdh (generalsekreterare, Svenska Helsingforskommittén) samt åländska journalister, politiker och tjänstemän.

Utbildning för journalister i Kaukasien

Ålands fredsinstitut medverkar i International War and Peace Reporters projekt *Cross Caucasus Journalism Network* under perioden 2007-2009 med utbildning i minoritetsfrågor. Sia Spiliopoulou Åkermark medverkade vid utbildningssessioner 24-26.5.2009 i Yerevan, Armenien

Märkesåret 2009

Inom ramen för samarbetet med Ålands museum och Ålands konstmuseum har Fredsinstitutet arbetat för utgivningen av utställningsboken för utställningen 'Utpost, mellanland, brygga', en modern konstupställning som invigs i Mariehamn i maj 2009 som en del av Märkesåret (1809-2009). Utställningen och boken reflekterar över och analyserar Ålands och ålänningarnas mångfaldiga identiteter och självbilder efter 1809. Sia Spiliopoulou Åkermark har skrivit introduktionskapitlet till boken samt redigerat de kommenterade texterna. Johannes Salminen, Nina Fellman och Rickard Palmer bidrar med var sitt kapitel. Bokens tryckning finansieras genom bidrag från Statsrådets kansli.

Föreläsningar

Under 2008 har Ålands fredsinstitut anordnat eller bidragit till följande seminarier, konferenser och föreläsningstillfällen:

- 30.1.2008 Sia Spiliopoulou Åkermark höll föredrag för Nordiska rådets medborgar- och konsumentutskott om de största människorättsfrågorna i Norden i dag.
- 8.5.2008 höll Sia Spiliopoulou Åkermark och Justina Donielaite en workshop på temat "Interkulturell dialog" för europeiska kulturarbetare som går en kurs i kulturell projektledning. Kursen ordnas av Foundation Marcel Hicter i Bryssel.
- 22-25.6.2008 föreläste Sia Spiliopoulou Åkermark vid European Academy i Bolzano om minoritetsutbildningsfrågor.
- 7.10.2008 Petra Granholm föreläste om minoriteter och ursprungsfolk vid teologiska högskolan i Bromma
- Den 8.10.2008 besökte Jan Eliasson Åland och fredsinstitutet. En föreläsning för allmänheten anordnades i Mariehamns stadsbibliotek där Eliasson talade under rubriken: Reflektioner kring medling och konfliktlösning, personliga erfarenheter från tiden som medlare i konflikterna Iran/Irak, Nagorno-Karabach och Darfur.
- 13-14.10.2008 Sia Spiliopoulou Åkermark föreläste i Lund om FN och mänskliga rättigheter.
- Gästforskaren Rhodri C. Williams har under året givit en rad föreläsningar om flyktingfrågor, egendomsfrågor i konfliktsituationer bl.a. i Sverige, Österrike, USA, Jordanien och Azerbajdzjan I oktober deltog han i en konferens om Guiding principles for IDPs i Oslo med anledning av principernas tioårsdag. Där lanserades också hans manual om guiding principles.

Ålands medlingsbyrå

Hösten 2006 inledde Ålands fredsinstitut *medling vid brott och i vissa tvister*. Medlingen är lagstadgad och länsstyrelsen upphandlar medlingstjänsterna av fredsinstitutet, som driver Ålands medlingsbyrå.

Medlingsbyrån har fjorton utbildade frivilliga medlare till sitt förfogande. Den 26-28 september 2008 anordnade medlingsbyrån grundutbildning för 10 nya medlare. Hälften av de medlare som är aktiva under 2009 knöts till medlingsbyrån tack vare denna grundutbildning. Under 2008 har medlingsbyrån anordnat 4 medlarträffar (30.1, 27.5, 17.9 och 1.12), där medlarna obehindrat kunnat diskutera enskilda medlingsfall, allmänna riktlinjer och även kunnat möta sakkunniga från polisen, rättshjälpsbyrån och andra myndigheter.

Det har varit ett år av expansion för Medlingsbyrån som gått från 38 (2007) till 59 (2008) anhängigjorda ärenden. Av detta följer även att antalet 'specialfall' som kräver mera resurser ökat. Bland annat anhängiggjordes under 2008 10 ärenden som handlade om våld i nära relationer, jämfört med 2 ärenden under 2007. Vid årsskiftet låg 15 ärenden öppna och överfördes till 2009 för behandling eller uppföljning:

59 anhängigjorda medlingsärenden, varav:

- 28 uppgjorda och fullbordade medlingsavtal
- 15 följs upp under 2009.
- 10 medlingsbyrån fattade negativt beslut
- 4 en parts samtycke saknades
- 1 icke-fullbordat medlingsavtal
- 1 medlingsbyrån avbröt medlingen

Medlingsbyrån har under året aktivt arbetat för att informera allmänhet och myndigheter. Vidare har polis (28.5) och åklagare (7.5) informerats om verksamheten. Den medlingsansvariga har hållit en föreläsning på yrkesskolans sociala linje den 14.3. Medlingsbyråns webbsida har kontinuerligt uppdaterats.

Med anledning av den nya barnskyddslagen (i kraft 1.1.2008) har den medlingsansvarige deltagit i ett nationellt seminarium om lagen i Helsingfors den 14-15 januari och en föreläsning av prof. Eva Gottberg som hölls den 6 februari på Åland. I april anordnades riksomfattande, svenskspråkiga medlingsdagar i Åbo där den medlingsansvariga deltog.

Under 2008 har ekon. mag. Inger Lyyski varit medlingsansvarig.

Händelser under året

- Medlingsbyrån höll presskonferens den 29.5.2008, vilket resulterade i en intervju i Radio Åland om medlingsverksamheten och artiklar i bägge lokaltidningar den 30.5.2008.
- Den 3 september hördes den medlingsansvariga på Radio Åland med anledning av grundutbildningen för medlare.

Närområdessamarbete

Närområdessamarbetet som fokuserar på demokratiskt deltagande och social säkerhet i Litauen, Vitryssland och Kaliningrad har utvecklats med nya seminarier, utbildningar, nätverksmöten och pilotprojekt under året.

Nendre

Ålands fredsinstitut har varit med och byggt upp Centret för kvinnor och barn Nendre i Vilnius, Litauen. Målgruppen för Nendres aktiviteter är socialt utslagna ensamstående mammor och deras barn (ca 105 förskole- och skolbarn och 65 familjer år 2008). Nendre erbjuder dagvård för små barn, eftermiddagsverksamhet för skolbarn samt rådgivning, handledning och utbildning för deras mammor. Syftet med verksamheten är att stödja dem i socialiseringsprocessen, främja deras personliga utveckling samt stärka deras sociala kompetens. Metodiken har sin grund i den nordiska modellen för barnomsorg och bygger på jämställdhet, integration och demokratiskt deltagande. Nendres uppbyggnadsfas är över och Ålands fredsinstituts ansvar för delfinansieringen av driften upphörde från och med 2007. Fredsinstitutets insatser fokuseras i stället på utbildnings- och utvecklingsinsatser inom projektet *Nendre – erfarenhetsspridning* (se "Erfarenhetsspridning" nedan).

I april 2008 firade Nendre sitt 10 års jubileum med en konferens i kommunens lokaler. Medverkande var representanter från lokala myndigheter, samarbetspartners, sponsorer och målgruppen (mammor och barn). Jubiléet uppmärksammades också med en jubileumsbroschyr och en film om Nendre.

År 2008 trädde Ålands fredsinstitut in som delägare i "The Public Institution Nendre" för att fortsätta stödja kunskapsutvecklingen vid Nendre. Förutom Ålands fredsinstitut har Emmaus Åland gått in som delägare i "The Public Institution Nendre". Delägarskapet medför inte några ekonomiska skyldigheter när det gäller finansieringen av driftskostnader för Nendre men ger möjlighet till en bättre överblick och kännedom om hela Nendres verksamhet. Förfrågan till Ålands fredsinstitut om att bli delägare i "The Public Institution Nendre" kom på initiativ av Nendres personal.

Missing Persons Families Support Center

År 2003 tog Ålands fredsinstitut och Missing Persons' Families Support Center (MPFSC) i Vilnius, Litauen, initiativ till att starta tjejgruppsverksamhet med syfte att förebygga sexslaveri och främja jämställdhet. Sedan 2004 driver MPFSC ett projekt som heter "Girl Power in Lithuania" med finansiering från bl.a. Ålands fredsinstitut, Emmaus Åland, Rädda Barnen Sverige och Rädda Barnen på Åland. Målgruppen för projektet är flickor från socialt utsatta familjer som träffas en gång i veckan med sina ledare för att prata om hur det är att vara tjej, diskutera relevanta ämnen och delta i stärkande aktiviteter tillsammans. Under 2006 deltog 13 litauiska tjejgruppsledare i en utbildning av utbildare med jämställdhetskonsulenten Mia Hanström. Sedan 2007 håller de själva tjejgruppsledarutbildningar i Litauen och utomlands. Ålands fredsinstituts roll är numera att sprida information om metoden och projektet samt skapa förutsättningar för fortsatt utveckling av tjejgruppsverksamheten.

Under 2008 ordnade Ålands fredsinstitut i samarbete med projektpartners i Vitryssland en grundutbildning och en fortbildning för vitryska tjejgruppsledare. Projektet finansierades med stöd från Nordiska ministerrådet. I slutet av året fanns det 8 fungerande tjejgrupper som involverade ca 170 tjejer i Vitryssland. I Litauen var motsvarande siffror 43 grupper och ca 400 tjejer. Ulrika Naviér som jobbade som högskolepraktikant vid Ålands fredsinstitut under sommaren 2007 lade fram sin C-uppsats om projektet "Girl Power in Lithuania" vid Uppsala universitet i slutet av vårterminen 2008.

Erfarenhetsspridning

Sedan år 2005 driver Ålands fredsinstitut i samarbete med Centret för kvinnor och barn Nendre i Litauen ett projekt "Nendre - erfarenhetsspridning" som finansieras av Finlands utrikesministerium och Emmaus Åland. Projektet går ut på att sprida den unika modellen av socialt arbete i Litauen till medborgarorganisationer i Kaliningrad och Vitryssland, förebygga social utslagning av kvinnor och barn i grannländerna och förändra könsmaktsbalansen i samhället. I samband med att OSCE kategoriserade Vitryssland som ett utvecklingsland kunde de vitryska organisationerna fr.o.m. 2008 inte längre delta i nätverket för när-områdessamarbete. För att kunna fortsätta utveckla projektverksamheten i Vitryssland inledde Ålands fredsinstitut ett bilateralt samarbete med vitryska medborgarorganisationer med finansiering från Nordiska ministerrådet. Projektaktiviteterna i Vitryssland fokuserar på att stödja utsatta ungdomar som riskerar att falla offer för sexslaveri och på att främja demokratiskt deltagande i samhället (läs mer om projektets resultat under "Missing Persons' Families Support Center" ovan).

Under 2008 fortsatte två pilotprojekt i Kaliningrad området som bygger på Nendres erfarenheter och riktar sig till marginaliserade grupper (minderåriga gravida flickor, unga mammor och socialt utslagna familjer med ensamstående mammor). En ny målgrupp som involverades i projektet under 2008 var ungdomar som löper risk för marginalisering och utanförskap. Under projektet fick de delta i diskussionsgrupper runt om i Kaliningrad området med inspiration från den nordiska tjej- och killgruppsverksamheten. Sammanlagt deltog 74 minderåriga och unga mammor, 87 ungdomar och 52 familjer med ensamstående mamma i projektet. Under året hölls två nätverksmöten för projektpartners, ett i Litauen i april och ett på Åland i juni. Nätverksmötena innehöll studiebesök, utbildningar och diskussioner om projektets framskridande. Dessutom gjordes en extern utvärdering av projektet som även omfattar en "phase out" strategi för projektet. Utvärderingen finns på både engelska och ryska.

Villa Nina

År 2000 mottog fredsinstitutet en donation för att kunna köpa lantstället *Villa Nina* i Aukstaitija nationalpark i nordöstra Litauen. Lantstället används för Nendres lägerverksamhet. Lägerperioderna ger deltagarna möjlighet till miljöombyte och nya positiva upplevelser i det fria. Barnen och mammorna får också träna sin samarbetsförmåga och umgås på ett avslappnat och naturligt sätt. Tiden som de tillbringar tillsammans är även av stor betydelse för att stärka sociala relationer mellan barn och andra familjemedlemmar och öka förutsättningarna att hålla samman familjerna. Under år 2008 ordnades sammanlagt två familjeläger och ett tjejgruppsläger på Villa Nina. 32 barn och ungdomar och 7 mammor/mormödrar deltog i lägeraktiviteterna.

Händelsen under året:

- 11-13.4.2008 hölls en tjejgruppsledarutbildning i Vitryssland inom ramen för projektet "Nordic-Baltic-Belarusian network for empowerment of marginalized groups and prevention of trafficking"
- 23.4.2008 ordnades ett nätverksmöte i Vilnius för finska, litauiska, ryska, och vitryska partners inom projektet "Nendre - erfarenhetsspridning" och "Nordic-Baltic-Belarusian network for empowerment of marginalized groups and prevention of trafficking". Projektledaren Justina Donielaite deltog.
- 10-13.6.2008 besökte personal från Nendre och partners från Vitryssland och Kaliningrad Fredsinstitutet. Besökarna var på studiebesök till Tallbacken och dagiset Blåkråkan och hade utbildningssessioner med Mia Hanström om tjejgruppsmetoden. Ålands radio intervjuade personalen från Nendre och även tv24 gjorde ett inslag.
- 5.9.2008 hölls studiebesök och seminarium för en grupp representanter från Kvinnolobbyn och Tjejlobbyen i Västerås, Marta Center i Riga, Lettland, och Kvinnoförbundet i Kaunas, Litauen

Ungdomar

Ungdomsfrågorna har under året fokuserat på projektet *Fredsfostran*, volontärverksamhet samt ungdomspraktikanter som deltagit i projektplanering och -genomförande samt forskningsinsatser.

Fredsfostran

Ålands fredsinstitut och Ålands fredsförening-Emmaus startade 2005 i samarbete med landskapsregeringens skolbyrå och grundskolorna på Åland projektet *Fredsfostran*, som har givit utbildning i freds- och konfliktfrågor, kommunikation, jämlikhet, demokrati, rättvisa och skolmedling.

Den 8 och 9 oktober arrangerade Ålands fredsinstitut i samarbete med Folkhälsan och Rädda barnen kurser i StegVis-metoden. StegVis metoden är ett undervisningsprogram för förskola och skola ämnat att främja elevernas sociala och emotionella kompetens och motverka våld. Utbildningen ordnades under två dagar och var riktad till lärare och personal i förskolor och skolor. Närmare 60 personer deltog i utbildningen. Föreläsare var leg. psykolog Björn Gislason från Sverige. Kursen är en del av Skolfredsprojektet och den finansierades av Ålands Landskapsregering, skolbyrån, och Svenska folkskolans vänner. Lärare för kursen var leg. psykolog Björn Gislason från Sverige. Fredsinstitutets nyhetsbrev *Skolnyheter* har kommit ut fyra gånger under året. Nyhetsbrevet finns på institutets webbplats (under utbildning).

Justina Donielaite gick under året en utbildning om metoder mot sexuella trakasserier i skolan. Till sammans med Petra Berg från Folkhälsan har hon hållit workshops om sexuella trakasserier i åländska högstadieskolor. Workshopen kallas "Kärlek börjar inte med bråk" och informationskampanjen ingår i projektet *Fredsfostran*.

Skolfreden utlystes i Mariehamn lördagen den 30 augusti. Skolfredsarbetet är ett samarbete med Skolbyrån vid Ålands Landskapsregering, Ålands Fredsinstitut, Landskapsföreningen Folkhälsan på Åland r.f. och Rädda Barnen på Åland r.f.

Händelser under året

- 28.10.2008 Justina Donielaite och Petra Berg från Röda Korset höll en workshop mot sexuella trakasserier på Övernäs lågstadieskola inom ramen för projektet *Fredsfostran*.
- 11.11.2008 Justina Donielaite och Petra Berg från Folkhälsan informerade alla sjuor i Strandnäs högstadieskola om sexuella trakasserier. "Kärlek börjar inte med bråk" inom projektet *Fredsfostran*.

Praktikanter

Högskolepraktikanten Isac Boman, som studerar ekonomi och ryska vid Åbo Akademi, arbetade under juli och augusti bland annat med att organisera åländskt deltagande i ett ungdomsläger i Nurmes i Norra Karelen med miljö- och klimatförändringar som tema.

Gustav Blomberg, studerande vid museologiprogrammet vid Umeå universitet, var högskolepraktikant i två månader under hösten. Han arbetade bland annat med att organisera ett besök av litauiska ungdomar på Åland och med att nystarta ungdomsföreningen Punkt.

Volontärer – sändande

Ålands fredsinstitut har även under 2008 förmedlat volontärplatser utomlands till ålänningar. Syftet med volontärverksamheten är att ge unga ålänningar internationell erfarenhet, språkkunskaper och förståelse för andra kulturer och människor. Målgruppen är personer i åldern 18-24 år. Under året har Nina Westerholm arbetat som volontär i Grekland där hon hjälper till att rädda sköldpaddor.

Volontärer – mottagande

Syftet med mottagandet av volontärer är att ge europeiska ungdomar internationell erfarenhet, språkkunskaper och förståelse för andra kulturer och människor. Syftet är också att ge Åland och Ålands fredsinstitut erfarenhet av att samverka med personer från andra länder. Volontären Tamara Grigoryeva från Azerbajdzjan kom i november 2008 som volontär till Fredsinstitutet för att arbeta med projektet "Living Bridges" som ska sammanföra unga kvinnor från Åland, Sverige, Finland och Azerbajdzjan på Åland i augusti 2009 för att diskutera feminism, interkulturell dialog och konfliktlösningsmetoder baserade på den åländska modellen.

Händelser under året

- 14.1-5.3 Petra Granholm deltog genom Fredsinstitutet och CIMO i ungdomsutbytet "Ship for World Youth 20", en ungdomskryssning med stopp i Japan, Singapore, Oman och Indien. Under kryssningen höll Petra ett seminarium om Ålandsexemplet och berättade om Ålands fredsinstitut.
- 10-17.8.2008 sändes åtta åländska ungdomar av Ålands fredsinstitut till ett miljö- och klimatläger i Karelen under ledning av Isac Boman. Lägre ingår i det nordiska ungdomsutbytet Miljö- och klimatförändringar. De lokala dagstidningarna rapporterade om lägret såväl inför som efteråt.
- 12-19.10.2008 Ungdomsutbyte, ungdomar från Nendre, Litauen, på besök på Åland. Ungdomarna besökte fredsinstitutet den 15.10.2008.
- 13.10.2008 åkte Linda Johansson och Isac Boman, utsända av Ålands fredsinstitut, som valobservatörer till presidentvalet i Azerbajdzjan. De har fått uppdraget via nätverket World Network of Election Observers.
- 23-24.10.2008 Marja-Lena Magnusson anordnade Pre-departure-utbildning för Nina Westerholm (volontär till Grekland).
- 14-16.11.2008 Gustav Blomberg åkte till Internationella fredsbyråns årliga konferens. Konferensen hölls i Köpenhamn och hade titeln Fredrik Bajer – a Pioneer of Modern Peacemaking: An international seminar on disarmament, terrorism and poverty: challenges for peace and human rights movements.
- 21.11.2008 Gustav Blomberg deltog i en minoritetskonferens på Hanaholmen - kulturcentrum för Sverige och Finland, i Helsingfors.

Styrelsen

Under 2008 sammanträdde styrelsen 6 gånger och behandlade ärenden som rör institutets övergripande verksamhet och inriktning.

Styrelseledamöter:

Barbro Sundback, ordförande
Leena Lindqvist, vice ordförande
Roger Jansson
Bertil Jobeus
Kjell-Åke Nordqvist

Ulla Backlund
Nils-Gustaf Eriksson
Susanne Jungerstam-Mulders
Pär Stenbäck

Revisorer

Synnöve Pussinen och Johan Jansson har varit revisorer för 2008. Deras ersättare var Sigvard Löfström och Sten Eriksson.

Personal

Personalens välbefinnande och utveckling är viktig för att institutet ska kunna fungera optimalt. Under 2008 lades vikt vid kompetensutveckling av personalen. De anställda erbjöds möjlighet att delta i relevanta utbildningar och seminarier. Under 2008 hölls en dag där personalen samrådde om organisationens utveckling.

Händelser under året

- 23.5.2008 närvarade Susann Simolin vid Europainformationens seminarium om säkerhetspolitik runt Östersjön
- 17.8.2008 gjorde Susann Simolin ett studiebesök på tidningen Nya Åland för att få lära sig mer om redigering i inDesign.
- 3.9.2008 närvarade Susann Simolin och Justina Donielaite vid medborgarnas ministerutfrågning av Astrid Thors i Lagtinget.
- 22.10.2008 Justina Donielaite gick en utbildning om metoder mot sexuella trakasserier i skolan.
- 30.10.2008 deltog Susann Simolin i en CIMO-kurs om volontärsändande och mottagande i Sibbo, Finland.
- 19-23.11.2008 deltog Susann Simolin i Partner Building Activity inom Youth in Action-programmet i Ysselsteyn, Holland.
- 13-14.11 forskare Petra Granholm deltog i Årets Nordiska Forum för Mänskliga Rättigheter (MR-dagarna) i Luleå, för att samla information och knyta kontakter.
- 27.11.2008 Organisationsutvecklingsdag för personalen vid Ålands fredsinstitut

Anställda

Justina Donielaite, projektledare, 78% av heltid 1.1-31.1.2008

Frans Jansson, städare, timanställd 1.1-31.12.2008.

Robert Jansson, administrationschef, heltid 1.1-9.5.2008, tjänstledig 10.3-31.12. Anställningsförhållandet avslutat 31.12.2008.

Fredrik Karlsson, bokförare, timanställd 1.1.2008-31.12.2008.

John Knight, biblioteks- och arkivansvarig, 13,5% av heltid 1.1-31.12.2008.

Marja-Leena Magnusson, informations- och utbildningsansvarig, 60% av heltid 1.1-31.12.2008.

Sia Spiliopoulou Åkermark, direktör, 80% av heltid, tjänstledig 30% av heltid 1.1-31.12.2008.

Tillfälligt anställda

Andrea Bolos, assistent/sommarpraktikant, heltid 9.6-4.7.2008.

Petra Granholm, forskare, heltid 25.8-31.12.2008.

Tamara Grigorieva, EVS-volontär, heltid 05.11.2008-31.12.2008.

Inger Lyyski, medlingsansvarig, timanställd, 50% av heltid 1-1-31.12.2008.

Susann Simolin, informationsansvarig 50% av heltid 15.5-31.8 2008, 60% av heltid 1.9-31.12.2008.

Sarah Stephan, forskarassistent, heltid 1.11 -31.12.2008.

Högskolepraktikanter

Isac Boman 1.7-24.8.2008.

Gustav Blomberg 10.9-5.11.2008.